

Fabijanec, Ivon

i.fabijanec@gmail.com

Rezultati ankete za crkvene glazbenike Hrvatskog društva crkvenih glazbenika

Sažetak

Rezultati ankete za crkvene glazbenike koju je provelo Hrvatsko društvo crkvenih glazbenika u razdoblju od svibnja do kolovoza 2024. godine polučilo je aktualne informacije koje mogu poslužiti kao temelj daljnjeg istraživanja u svrhu razvijanja sakralne glazbe na području liturgijskog pastoralala. Iz dobivenih rezultata možemo definirati dob crkvenih glazbenika koji djeluju na župama, stupanj obrazovanja i poznavanje liturgijsko-glazbenog sadržaja te visina nagrade u obliku honorara koju za isto primaju na čemu je bio i fokus same ankete.

Ključne riječi: sakralna glazba, crkveni glazbenici, rezultati, anketa, honorarne nagrade

Summary

The results of the survey for church musicians conducted by the Hrvatsko društvo crkvenih glazbenika in the period from May to August 2024 received current information that can serve as the basis of research for the purpose of developing sacred music in the field of liturgical pastoral care. From the obtained results, we can define the age of church musicians working in parishes, the level of education and knowledge of liturgical-musical content, and the amount of the reward in the form of a fee they receive for the same, which was the focus of the survey itself.

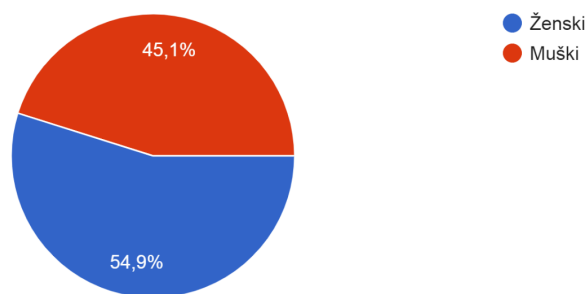
Key words: sacred music, church musicians, results, poll, part-time awards

Uvod

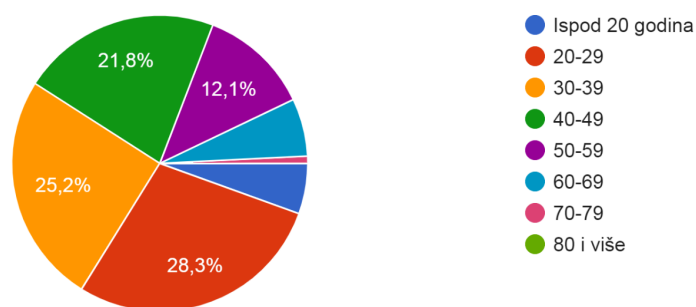
U članku 7 Statuta Hrvatskog društva crkvenih glazbenika stoji kako su osnovne djelatnosti Društva poticanje i promicanje crkvene glazbe na svim područjima, posebice liturgijskom, pružanje javnosti što potpunije informacije o sakralnoj glazbi, njenoj povijesti, razvoju, te doprinosu hrvatskoj i europskoj kulturi i duhovnosti, poticanje članova Društva na vlastito svjedočenje uljudbenih kršćanskih i umjetničkih vrednota, a osobito brinuti se za dostojanstvo i sigurnost službe crkvenog glazbenika. Zato je u razdoblju od svibnja do kolovoza 2024. godine provedena anketa za crkvene glazbenike kojoj je svrha bila prikazati realno i najnovije *terensko stanje* glazbenog oblikovanja liturgijskih slavlja unutar teritorijalnih granica župa biskupija Republike Hrvatske. Anketa je u potpunosti bila anonimna i polučila je zabilježenih 386 glasova ispitanika. Fokus interesa iste bila je dob crkvenih glazbenika koji djeluju na župama, stupanj obrazovanja i poznavanje liturgijsko-glazbenog sadržaja te visina nagrade u obliku honorara koju za isto primaju, a bila je javno objavljena na mrežnim stranicama Hrvatskog društva crkvenih glazbenika (www.crkvena-glazba.hr) kao i na društvenim stranicama istoga (*Facebook, Instagram*). Također, anketa je bila poslana putem *e-mail* pošte uredima za crkvenu glazbu, biskupijskim središtima, župnim i redovničkim zajednicama.

Demografski podaci ispitanika

Od ukupnog broja od 386 ispitanika anketu je ispunilo približno jednak broj osoba ženskog i osoba muškog spola koji su uključeni u glazbeno oblikovanje liturgijskih slavlja (dijagram 1). Iznenaduje podatak koji otkriva da je skoro 59 % ukupnog broja ispitanika mlađe životne dobi u rasponu od 18 do 39 godina (dijagram 2). Mlađih od 20 godina je 5,5 %, što je približno jednako postotku broja ispitanika koji imaju 60 do 69 godina, a takvih je 6,3 %. Najmanji postotak broja ispitanika stariji je od 70 godina, njih 0,8 %, dok je najveći postotak broja ispitanika njih 28,3 % koji imaju od 20 do 29 godina, u čemu ih prate ispitanici od 30 do 39 godina s 25,2 %, te oni desetak godina stariji s 21,8 %.

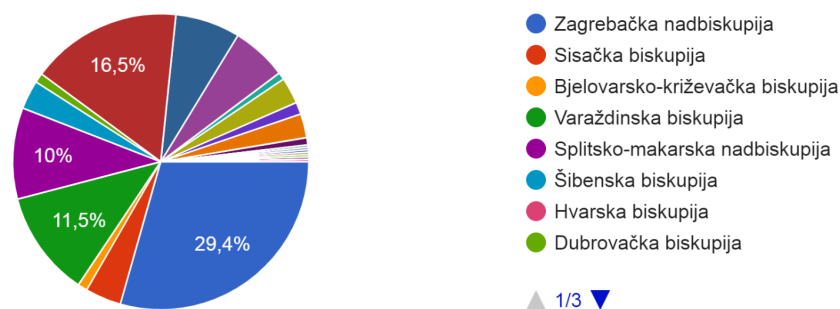

Dijagram 1: struktura ispitanika prema spolu

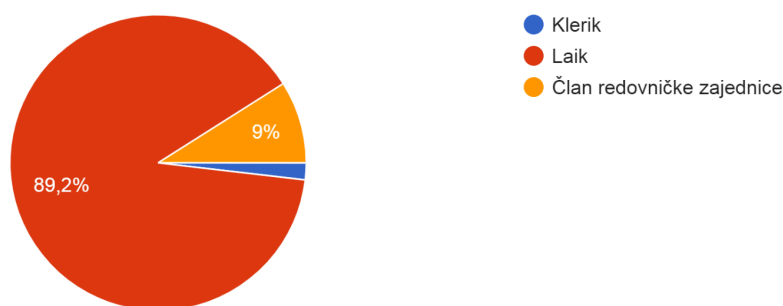
Dijagram 2: struktura ispitanika prema dobi

Anketu su ispunili glazbenici iz svih nadbiskupijskih i biskupijskih središta Republike Hrvatske. Najveći broj ispitanika javio se iz Zagrebačke nadbiskupije, njih 29,4 %, odnosno 112 ispitanika, u čemu ih slijede ispitanici iz Đakovačko-osječke nadbiskupije njih 16,5 %, odnosno 63 ispitanika, što je vrlo slično postotku broja ispitanika iz Varaždinske biskupije, njih 11,5 %, odnosno 44 ispitanika. Potom slijedi Splitsko-makarska nadbiskupija s 10 %, te Požeška biskupija sa 7,1 % broja ispitanika. Riječka nadbiskupija polučila je 6 % broja ispitanika, odnosno njih 23. Iz Sisačke biskupije pristiglo je 3,9 % odgovora, odnosno odgovori 15 ispitanika, što je približno onima iz Šibenske biskupije s 12 ispitanika, odnosno 3,1 % broja ispitanika. Porečka i pulska biskupija polučila je 11 ispitanika, a jedan manje, odnosno 10 njih polučila je Zadarska nadbiskupija. Odgovori glazbenika iz Dubrovačke, Bjelovarsko-križevačke, Krčke, Gospičko-senjske biskupije manji su od 5 ispitanika. Nekoliko odgovora pristiglih od ispitanika izvan granica župa Republike Hrvatske nismo pribrojili postotku (dijagram 3).

Dijagram 3: podaci o pripadnosti (nad)biskupijskim središtima

Prevlad u obavljanju službe crkvenog glazbenika imaju vjernici laici, njih 89,2 % ukupnog broja ispitanika. Ispitanika koji pripadaju redovničkim zajednicama je 9 % od ukupnog broja ispitanika, dok je 1.9 % ukupnog broja ispitanika zaređeno i pripada kleričkom staležu (dijagram 4).

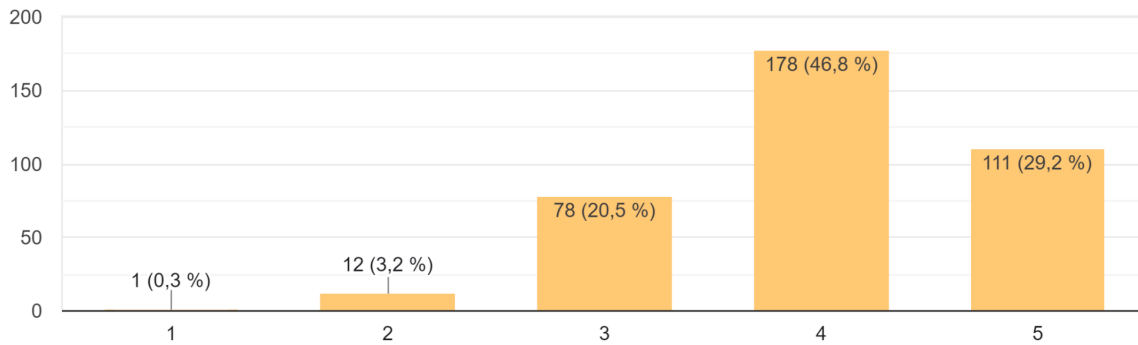

Dijagram 4: pripadnost crkvenom staležu

Stupanj glazbenog i teološkog obrazovanja

Dobiveni podaci otkrivaju nam da je 31,9 % ukupnog broja ispitanika bez formalnog glazbenog obrazovanja, dok je njih 74,4 % bez formalnog teološkog obrazovanja. Sa završenom osnovnom glazbenom školom pristupilo je 22,5 % ukupnog broja ispitanika, a njih 19,9 % sa završenom srednjom glazbenom školom. Akademski obrazovanih glazbenika je 16 %, a akademski obrazovanih crkvenih glazbenika je samo 8,1 %, odnosno 31 ispitanik. Podatak o 10,2 % posto ukupnog broja ispitanika koji imaju završeno cjeloživotno obrazovanje - Liturgijska kultura i onih 6,7 % sa završenim cjeloživotnim obrazovanjem - Teološka kultura, koje provodi Katolički bogoslovni fakultet Sveučilišta u Zagrebu, svjedoče činjenici da je uvelike potrebno, ali još uvijek ne dovoljno prepoznato samostalno ulaganje u

službu koja sa sobom nosi odgovornost poslanja svetosti glazbe. Većina ispitanika svoje osobno poznavanje liturgijsko-glazbenih pojmova ocjenjuje vrlo dobrom ili pak odličnom ocjenom što je, s obzirom na postotak broja ispitanika bez formalnog teološko-glazbenog obrazovanja neskladno (dijagram 5).

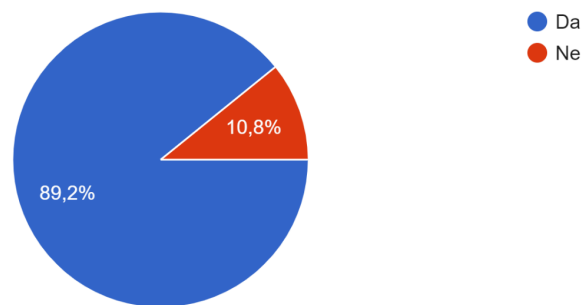
Dijagram 5: samovrednovanje poznavanja liturgijsko-glazbenog znanja

Uz evidentno pomanjkanje formalno, ali i neformalno obrazovanih crkvenih glazbenika 50,5 % ukupnog broja ispitanika ne posjećuje seminare vezane za sakralnu glazbu, dok ostalih 49,5 % ukupnog broja ispitanika podržava takve aktivnosti i smatra kako bi one s vremenom trebale postati sastavni dio službe crkvenog glazbenika. U kontekstu negativnog, 58,5 % ukupnog broja ispitanika smatra da je nedovoljno pruženih mogućnosti za cjeloživotno obrazovanje glazbenika. Ovakvi podaci mogu nam poslužiti u zauzetijem kreiranju programa cjeloživotnog liturgijsko-glazbenog obrazovanja unutar (nad)biskupijskih ureda za crkvenu glazbu.

Područje rada

Plejadom različitih odgovora evidentiran je podatak o 68,9 % ukupnog broja ispitanika koji službuju na jednom mjestu, na dva mjesta službuje 24,2 % crkvenih glazbenika, dok njih 5,3 % službuje na 3 mjesta. Većina ispitanika glazbeno oblikuje jedno slavlje na tjednoj razini, dok je vrlo sličan postotak onih koji to rade dva puta tjedno. Na području župa prisutni su različiti sastavi pjevačkih zborova, od mješovitih četveroglasnih zborova profesionalnog usmjerenja do pjevača koji njeguju jednoglasno pučko pjevanje. Afirmativni podatak otkriva da 89,2 % ukupnog broja ispitanika izvodi propisane otpjevene psalme nedjelja i blagdana (dijagram 6), a 94,5 % ukupnog broja ispitanika njeguje nepromjenjive dijelove mise. Postotak ispitanika koji njeguju pučko pjevanje u svojim

župnim zajednicama je 87,6 % (dijagram 7), dok 66,6 % ukupnog broja ispitanika njeguje gregorijansko pjevanje.

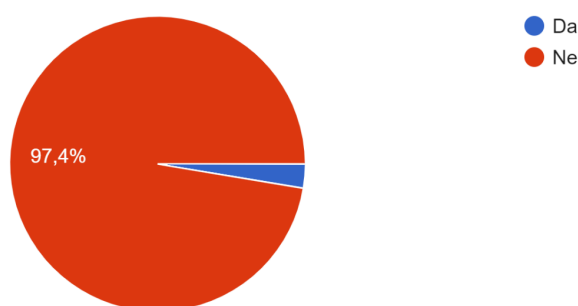
Dijagram 6: postotak ukupnog broja ispitanika koji njeguju redovito pjevanje propisanih otpjevnih antifona

Kao dio pripreme za glazbeno oblikovanje liturgijskih slavlja posebno se ističe internetska stranica Hrvatskog društva crkvenih glazbenika čiji su prijedlozi uvelike od koristi ispitanicima ankete, a osim prijedloga za pjevanje, ispitanici vrlo rado koriste notne materijale kao i različite dokumente o liturgijskoj glazbi. Osim stranice Društva, ispitanici se koriste i prijedlozima za pjevanje sa stranica Hrvatskog instituta za liturgijski pastoral (tiskano izdanje *Živo vrelo*). Podatak o 61, 2 % ukupnog broja ispitanika koji su istaknuli kako se u njihovim crkvama nalaze orgulje sa sviralama svjedoči o boljoj svijesti za potrebom klasičnih instrumenata u crkvama koji, u ne tako velikom postotku zahtijevaju određene reparativne zahvate.

Honorarne nagrade crkvenim glazbenicima

Postotak zaposlenih na radnom mjestu crkvenog glazbenika je 2,6 % (10 ispitanika) dok je 97,4 % onih koji službu crkvenih glazbenika vrše honorarno (dijagram 7). Od tih 97,4 % ukupnog broja ispitanika, njih 42,6 % službu crkvenog glazbenika vrši volonterski dok je ostali postotak broja ispitanika nagrađen nagradom u obliku honorara od strane svojih zajednica bilo na tjednoj, mjesečnoj ili godišnjoj razini. Središnji prosjek visine honorara dobivenog na mjesečnoj razini iznosi od 200 do 400 eura. Iznosi honorarnih nagrada na mjesečnoj razini kreću se u rasponu od 10 pa sve do 800 eura. Dobiveni podaci usmjeravaju nas da je nužno u što skorije vrijeme na razini Hrvatske biskupske konferencije izraditi troškovnik financiranja crkvenih glazbenika koji bi, prema uzoru na susjedne zapadne europske zemlje uzimao u obzir stupanj obrazovanja crkvenih glazbenika, iskustvo rada, zapažene rezultate i vrstu posla koju je potrebno izvršiti.

Osim odgovora na anketna pitanja pristiglo je i 153 komentara u kojima se navodi upravo ta potreba i želja crkvenih glazbenika da se organiziranim sustavom nagrađivanja crkvenih glazbenika dadne važnost i onima koji donose bogatstvu i svečanosti liturgije. Nadalje, ispitanici su izrazili želju za čestim *online* susretima, seminarima i usavršavanjima s područja sakralne glazbe pri čemu su posebno izrazili zahvalnost Društvu čije aktivnosti redovito prate.

Dijagram 7: postotak zaposlenih na radnom mjestu crkvenih glazbenika

Anketa polučila brojne aktualne informacije koje mogu poslužiti kao temelj budućih istraživanja u svrhu razvijanja sakralne glazbe na području liturgijskog pastorala, a želja Hrvatskog društva crkvenih glazbenika je da se rezultati iste koriste kao temelj za rješavanje pitanja statusa crkvenih glazbenika u Hrvatskoj. Anketi je pristupilo podjednak broj ispitanika muškog i ženskog spola. Službu crkvenih glazbenika većinski vrše osobe mlađe životne dobi, vjernici laici čiji se odgovori bilježe iz različitih (nad)biskupijskih središta. Zabrinjavajući je podatak koji otkriva da su osobe koje vrše službu crkvenih glazbenika na prostorima župa Republike Hrvatske većinski formalno glazbeno-teološki neobrazovane. Postotak akademski obrazovanih glazbenika i akademski obrazovanih crkvenih glazbenika koji su uključeni u liturgijski pastoral uistinu je poražavajući. Većina ispitanika službu crkvenog glazbenika vrši honorarno ili pak volonterski, a iz dobivenih komentara ispitanika, svjesni u čijoj se službi nalaze, crkveni glazbenici, unatoč takvim uvjetima, svoje vrijeme rado odvajaju i talentima unose životnost Živoj glazbi. Poslanje glazbenika u Crkvi nije samo posao koji se odrađuje, već služba koja postaje dio svakodnevice. No, promišljajući s evanđelistom Lukom koji piše kako je radnik vrijedan plaće svoje (Lk 10) ne možemo se

oteti dojmu naglašavanja potrebe sustavnog praćenja rada i nagrađivanja crkvenih glazbenika. Potrebni smo najprije sustava koji bi uključivao obavezno cjeloživotno obrazovanje osoba koje vrše ulogu crkvenih glazbenika kako bi se sačuvala vjerodostojnost i autentičnost *musicae sacrae*, a potom sustava koji bi savjesnije i organizirano pratio rad svakog službenika zaduženog za sakralnu glazbu u što je uključeno i pravedno nagrađivanje u obliku honorara koje pak, ne bi trebalo biti jednako tretirano za one koji pripadaju skupinu obrazovanih crkvenih glazbenika i drugih. Na primjeru biskupija zapadnih europskih zemalja takva praksa pravednog honoriranja pokazala se iznimno uspješna., a njoj teže slovenski crkveni glazbenici¹ kao i glazbenici s područja biskupske konferencije Bosne i Hercegovine na čiju će se inicijativu anketno ispitivanje ponoviti.

Sakralna glazba u čijem temelju stoji sam Krist potrebna je službenika koji će savjesno i odgovorno bdjeti nad njom. Razumnost promišljene mudrosti crkvenih otaca koju su nam ostavili pišući različite dokumente potrebna je žarke obnove u svakodnevnoj praksi crkvenih glazbenika. Ulaganjem u crkvene glazbenike ulažemo u budućnost očuvanja svetosti pjevane Božje Riječi.

¹O rezultatima ankete za crkvene glazbenike koju je pripremio Zavod za crkveno glasbo možete pročitati u: Oblonšek, C., *Anketa med glasbeniki slovenskih župnij ob sinodi 2021-2023*, u: *Cerkveni glasbenik*, 115(4), 2022., 6–7.